

«Духовно-моральні основи і відповідальність особистості в долі людській цивілізації»

[Методичний відділ НТУ «ХПІ»]

#18-19 от 27.11.2014

— , , , - () .

Проблема духовності та відповідальності особистості набуває в сучасних умовах особливої актуальності. Питання гуманізації та гуманітаризації освіти розробляються в нашому університеті вже протягом десятиліть. Лише за останні 15 років НТУ «ХПІ» провів понад 80 конференцій, присвячених цій тематиці

5–6 листопада 2014 року відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-моральні основи і відповідальність особистості в долі людській цивілізації». Її організаторами виступили Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

Гуманітарна освіта безпосередньо звернена до людини, до її інтелектуальної та емоційної сфери, до усвідомлення нею свого життєвого призначення і свого місця в суспільстві. Про те, що хранителем моральних істин служить гуманітарна освіта, писав ще в середині XIX століття А. Ламартін. Його думка «Якщо людина втратить, хоча б одну з моральних істин, загинуть і людина, і все людство» і сьогодні звучить більш ніж актуально. Вже не можна ігнорувати той факт, що низький культурний рівень населення загрожує соціально-політичній стабільності суспільства.

Отже, метою вищеназваної конференції стало дослідження психолого-педагогічних аспектів формування духовно-моральнісних основ і відповідальності національної гуманітарно-технічної еліти; осмислення механізмів правової відповідальності як чинників забезпечення життєздатності громадянського суспільства; аналіз проблем соціальної відповідальності бізнесу в сучасній цивілізації; дослідження ролі соціальної відповідальності та духовності в системі цінностей сучасного суспільства і розвитку технічного і соціального прогресу.

Керівництво університету розуміє, що однією з найважливіших компетенцій, що визначають професіоналізм співробітника, є його відповідальність. Це, насамперед, самостійність, готовність взяти на себе певні зобов'язання, готовність до прийняття рішення. Тому формування у фахівця такої компетенції є однією з головних завдань вищої школи. До президії цього наукового форуму були запрошені Валерій Биков – директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, академік НАПН України, доктор технічних наук, професор (Київ); Тамара Хомуленко – завідувач кафедри практичної психології Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, доктор психологічних наук, професор; Євген Сокол – проректор НТУ «ХПІ», член-кореспондент НАН України, доктор технічних наук, професор; Андрій Марченко – проректор НТУ «ХПІ», доктор технічних наук, професор; Юрій Панфілов – начальник методичного відділу НТУ «ХПІ», професор кафедри педагогіки і психологи управління соціальними системами, кандидат психологічних наук, доцент.

Відкрив конференцію проректор НТУ «ХПІ» Євген Сокол, який зазначив що цей науковий форум проводиться в НТУ «ХПІ» не випадково. Харківський політехнічний здавна славиться підготовкою і вихованням висококваліфікованих фахівців і відомий традиціями гуманізації та гуманітаризації освіти. Він побажав гостям та учасникам конференції успішної і плідної роботи.

З вітальним словом виступив також Президент Академічного товариства ім. Михайла Балудянського, академік Міжнародної академії педагогічних наук, доктор філософії, професор з м. Кошице (Словаччина) Міхал Вархола. Він розповів про діяльність Академічного товариства, яке він очолює, та запросив до обміну студентами, які цікавляться діяльністю видатного словацького педагога Михайла Балудянського. Торік Словаччина відзначала велике свято – 20 років утворення держави. До цієї знаменної події була викарбувана золота ювілейна медаль. Міхал Вархола урочисто вручив цю відзнаку

проректору НТУ «ХПІ» Євгену Соколу, висловив подяку за запрошення на конференцію та побажав усім учасникам успіхів у праці.

Пленарне засідання конференції вів член-кореспондент НАПН України, проректор НТУ «ХПІ», лауреат Державної премії України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами, доктор педагогічних наук, професор Олександр Романовський. Він відзначив, що це перша конференція, яка охоплює проблеми морально-етичного виховання і відповідальності особистості, та висловив сподівання, що це стане традицією НТУ «ХПІ», бо безперечна її значимість у формуванні морального і духовного потенціалу майбутньої гуманітарно-технічної еліти. Всебічний розвиток особистості – це не тільки формування професійних компетенцій, а й духовно-моральне виховання. Ми зберігаємо традиції нашої науки і, звичайно ж, обговорюємо шляхи розвитку нашого майбутнього. Виховання професіоналізму і відповідальності майбутніх фахівців – найважливіше завдання вищих навчальних закладів.

Робота конференції проходила у дев'яти секціях за такими напрямками:

1. Психолого-педагогічні аспекти формування духовно-моральнісних основ та відповідальності національної гуманітарно-технічної еліти.
2. Спадкоємність історичного досвіду як фактор соціального прогресу.
3. Соціальна відповідальність бізнесу і сучасна цивілізація.
4. Механізми правової відповідальності як чинники забезпечення життєздатності громадянського суспільства.
5. Технічний прогрес та відповідальність фахівця.
6. Соціальна відповідальність у системі цінностей сучасного суспільства.
7. Відповідальність та духовність: перспективи розвитку у сучасному суспільстві.
8. Перспективи розвитку технічного прогресу і відповідальний підхід до вирішення екологічних проблем.
9. Історія науки і техніки як фактор формування світоглядних та духовних основ гуманітарно-технічної еліти.

У конференції взяли участь представники наукової інтелігенції України, Словенії, Росії, Республіки Беларусь, Греції, Фінляндії, Туркменістану, Франції, Швеції. До Харкова також прибули делегації з Польщі та Словаччини, у складі яких Тереза Гардоцка – хабілітований*

доктор, професор, проректор з науково-технічного співробітництва з Університету соціальних і гуманітарних наук (м. Варшава, Польща), Катаржина Попіолік – хабілітований доктор, професор Варшавської школи суспільної психології Університету соціальних і гуманітарних наук (м. Катовіце, Польща), Анна Габінська – кандидат технічних наук, доцент Університету соціальних і гуманітарних наук (м. Варшава, Польща), Міхал Вархола – професор, президент Академічного товариства ім. Михайла Балудянського (м. Кошице, Словаччина).

Нашу країну представляли вчені та спеціалісти з 50 вузів України. Заочно брали участь представники таких міст, як Київ, Львів, Суми, Дніпропетровськ, Переяслав-Хмельницький, Павлоград, Маріуполь, Мелітополь, Чернівці, Рівне, Івано-Франківськ.

В числі учасників конференції (понад 300) було 55 докторів, 180 кандидатів наук, 38 викладачів вузів та шкіл, 34 аспірантів, 18 магістрів.

З доповіддю «Відповідальність як атрибутивна ознака національної гуманітарно-технічної еліти» виступив професор Олександр Романовський. Він обґрунтував значимість питань, об'єднаних конференцією, та зазначив: «Щоб жити, ми повинні володіти різними речами. Різниця між «буттям» та «володінням», як і різниця між «любов'ю до життя» і «любов'ю до смерті» являє собою кореневу проблему людського існування. «Володіння» та «буття» – є два основних способи існування людини. Деякі мислителі альтернативу «володіння» та «буття» ставлять в основу своїх філософських концепцій. Видатний вчений, соціальний психолог, філософ, психоаналітик Еріх Фромм писав, що «бути», це дійсно відповідати вимогам часу, бути активним на шляху та у прагненні успіху. Для забезпечення свого життєвого комфорту, влади, заможності, суспільного визнання. Глобалізація та темп технічного розвитку сьогодення вимагає від людства великої відповідальності.

Відповідальність – необхідна категорія духовно-моральної основи сучасника, і не важливо, яке місце на ієрархічних сходах він займає. Настав час визначити: «мати» або «бути». Саме прагнення людини до отримання благ, комфорту відбувається через подолання нових висот у науці і технологіях. Застосування нових наукових рішень веде до того, що відповідальність дійсно стає головною категорією моральної та духовної позиції людини. Настав момент істини, коли сила та спрямованість думки, рішень і дій людини має незворотній вплив на долі людей та загалом на цивілізацію. Тому перед усім ми повинні говорити про нашу з вами педагогічну відповідальність. У першу чергу ми готуємо фахівців, і від того, як ми зможемо сформувати особистість майбутньої еліти, наділити її духовністю, моральністю, сформувати таку компетенцію як відповідальність, залежить майбутнє нашої країни та усього людства. В нашому університеті ми прагнемо, щоб моральність, відповідальність та гуманізм постійно відбивалися у навчальному процесі. Вперше в Україні розроблено концепцію формування національної гуманітарно-технічної еліти (автори: професори Л. Л. Товажнянський, А. Г. Романовський, А. С. Пономарьов). Ця інноваційна педагогічна система орієнтується на інтегровану гуманітарну, психолого-педагогічну та управлінську підготовку інженерів-керівників, вирішує проблему професійної управлінської підготовки фахівців на рівні національної гуманітарно-технічної еліти. Випускати фахівців ми повинні з лідерськими компетенціями. Лідер – перш за все людина, яка має не тільки

морально-вольові якості, а й здібності до емпатії, вміє бути толерантною, прагне до вирішення питань без конфліктів, має визначення що моральність – це перша категорія, якою повинна володіти людина, яка вирішає головні питання, не залежно від діяльності, у сфері науки, культури та освіти».

Духовно-моральнісну парадигму суспільства знань розкрив у своїй доповіді професор Валерій Биков, а з доповіддю «Загальна та індивідуальна відповідальність за геноцид у минулому і в наші дні» виступила Тереза Гардоцка. Цікавими також були виступи професора Тамари Хомуленко («Духовний інтелект як детермінанта моральної відповідальності особистості»), виконуючого обов'язки завідувача кафедри електричних станцій НТУ «ХПІ», доктора технічних наук, професора Станіслава Артюха («Технічний прогрес в енергетиці та глобальні проблеми охорони навколишнього середовища і людства»), професора Катаржини Попіолік («Місто в кризі. Місцеве співтовариство в ситуації промислової катастрофи»), завідувача кафедри міжнародної економіки та світового господарства Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктора економічних наук, професора Григорія Задорожного («Свобода-відповідальність як особистісний геном розгортання духовно-морального господарського універсуму у глобалізованому світі»), доцента Анни Габінської («Психологічні детермінанти психічного здоров'я та соціальної адаптації – роль внутрішньої множинності і діалогічних компетенцій у сприянні соціально-психологічного коригування»).

Підбиваючи підсумки пленарного засідання, професор Олександр Романовський зазначив, що в НТУ «ХПІ» постійно приділяють увагу всебічному вихованню особистості. На основі концепції формування національної гуманітарно-технічної еліти розроблено практичні методики і технології, які розширюють мотиваційну сферу студентів, активізують їх навчально-пізнавальну діяльність і прищеплюють їм ціннісне ставлення не тільки до навчання, а й до своєї спеціальності, формують у них розуміння суспільної значущості своєї професійної діяльності, підвищують рівень професійної та соціальної відповідальності. Він зауважив, що конференція внесе свій вклад в реалізацію концепції формування гуманітарно-технічної еліти, її духовно-морального виховання, так як духовний розвиток взаємопов'язаний з розвитком відповідальності.

Одним із важливих підсумків роботи конференції стало підписання угоди про співпрацю між НТУ «ХПІ» та Варшавською школою суспільної психології Університету соціальних і гуманітарних наук (Польща) у сфері обміну досвідом та університетської мобільності. Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-моральні основи і відповідальність особистості в долі людської цивілізації» внесла великий вклад у розвиток сучасної науки, збагативши її новим Знанням. Сподіваємось, що наступного року ця конференція традиційно розширюватиме свої географічні межі. Запрошуємо усіх бажаючих до плідної співпраці у майбутньому!

Методичний відділ НТУ «ХПІ»

*Хабілітація (англ. Habilitation) – у західноєвропейських та латиноамериканських університетах набування другого (вищого) наукового ступеня (габілітованого доктора), який відповідає українському науковому ступеню доктора наук.